

Sveriges
Psykolog-
förbund
1955-2015

1986

3 000 psykologer strejkar för högre lön i Stockholm.

1987

Birgitt Hansson blir ny ordförande.

1992

Kongressbeslut att införa Specialistordning, med målsättningen att 25 procent av alla psykologer ska ha en specialistutbildning.

Från centrala avtal till individuell lönesättning

Mycket har hänt på det fackliga området när det gäller psykologernas löner och anställningsvillkor. Utvecklingen har gått från centrala förhandlingar – där lönerna bestämdes på central nivå – till dagens sifferlösa avtal där medlemmarna själva ska förhandla sin lön.

Från 1950-talet och fram till mitten av 1980-talet handlade det fackliga lönearbetet till stor del om att inordna medlemmarna i lönetariffer, lönegrader och åldersklasser. Lönen avgjordes i centrala förhandlingar och den enskilde kunde inte påverka sin lön i någon större utsträckning. Psykologerna var relativt lågavlönade inom akademikerkollektivet och förbundet myntade uttrycket ”psykologlågön” för att visa missnöjet med lönenivån.

År 1986 lade förbundet ett strejkvarsel för 500 psykologer i den kommunala sektorn. Arbetsgivarna svarade med lockout. I juni 1986 demonstrerade

3 000 psykologer i Stockholm för sina lönekrav. Först i november samma år enades parterna och psykologernas ingångslöner steg med 1 500 kr i månaden. Psykologernas genomsnittslön var vid den tiden 12 000 kr i månaden (motsvarar 23 500 kr år 2015).

Slutsatsen efter strejken blev att strejkvapnet inte var särskilt effektivt. I stället valde man att flytta ut lönearbetet till det lokala planet, till verksamheterna i kommuner och landsting. Det innebär att individernas arbete på plats blev mer betydelsefullt.

– De centrala avtalsförfarandena ansågs hämmande för akademikerkollektivet och därför började man arbeta för

och argumentera för sin lön. Individerna blev synliga för arbetsgivaren på ett helt nytt sätt när de möttes i lönesamtal. Och den vägen har man fortsatt. De avtal som gäller i dag är helt sifferlösa, det finns inget tak och inget golv för lönerna.

– Om man ser på de avtal vi nu har är det mer fokus på individen själv. Den utvecklingen kom på 2000-talet, då de sifferlösa avtalen fick genomslag på alla sektorer. Man kan säga att vi har gått från att förhandla centralt till lokalt och sedan än mer individanpassat, säger Carl-Axel Holmberg.

Sifferlöst avtal, innebär det att man kan få noll i lönepåslag? Är det en riskabel väg att gå?

– De sifferavtal som fanns tidigare fungerade inte bra. Arbetsgivarna vågade sällan gå utöver de siffror som var angivna i de centrala avtalen. Medarbetarnas kompetens och bidrag till verksamheten blev inte det som var avgörande för hur hög lön de

Förhandlingschef
Carl-Axel Holmberg

”De sifferavtal som fanns tidigare fungerade inte bra”

en förändring som passar våra medlemsgrupper bättre, berättar Carl-Axel Holmberg, förhandlingschef i Psykologförbundet.

Nu skulle man påverka sin lön lokalt

2000

Världskongressen i psykologi arrangeras av Sveriges Psykologförbund i Stockholm, och får stor betydelse för att föra fram psykologin som en disciplin som vilar på stark vetenskaplig grund.

2008

Stora Psykologpriset instiftas, Psykologförbundet är medarrangör. Pristagaren får 100 000 kronor, och första pristagaren är Eva Håkanson.

FOTO: BEPPE ARVIDSSON

I juni 1986 demonstrerade 3 000 psykologer i Stockholm för sina lönekrav.

fick. Lönesättningen låg utanför medarbetarnas kontroll. Nu när individerna själva påverkar sin lön har det gett bättre resultat, säger Carl-Axel Holmberg.

Tanken bakom individuell lönesättning är att goda resultat och prestationer ska premieras lönemässigt. På samma sätt ska prestationer som inte är lika bra få mindre gehör lönemässigt.

– Avtalet bygger på att man har arbetsgivare som har mandat och vågar sätta olika löner på olika personer utifrån deras prestation, och att individerna kan ställa krav och visa att de inte är nöjda om de tycker värdering-

en är fel. Det är också viktigt att cheferna har kunskap om medarbetarnas prestationer och att bägge parter har kunskap om avtalet. Förutsättningarna för en lyckad löneprocess ökar om man inhämtar information och använder de verktyg som finns, som Saco Lönesök.

Psykologförbundet var en av de drivande i att bilda Akademikeralliansen, ett samarbete på den kommunala/landstingskommunala sektorn mellan 16 förbund inom Saco.

– Akademikeralliansen bildades för att få igenom akademikerperspektivet i kommuner och landsting. Ensam är inte alltid stark när det gäller våra förbund. Arbetar- och tjänstemannakollektiven är ofantliga i förhållande till oss. Men går vi ihop när vi upp till ett medlemsantal som har inflytande som part. Alliansen har haft stor betydelse för att få igenom akademikernas villkor och lönepolitik i kommun och landsting.

Enligt Carl-Axel Holmberg är det kvinnorna som har tjänat mest på den individuella lönesättningen.

– Sedan de nya avtalen har vi i våra årliga analyser sett att de kvinnliga psykologerna har en löneökning på några procentenheter mer.

– Löneavtalen handlar även mycket om att kartlägga, diskutera lönepolitik på lokal nivå och att sätta stälkstarljuset på strukturer och oegentligheter. När individerna själva får förklara vad de gör så syns deras prestationer tyd-

ENKÄT

1. Varför är du medlem i Psykologförbundet?
2. Vad betyder *Psykologtidningen* för dig?

Karin Karlström, utredare i chefs- och ledarskapsfrågor och samordnare av jämställdhetsfrågor, Saco. Medlem sedan 1996, styrelsemedlem i yrkesföreningen Arbets- och organisationspsykologerna sedan 2014:

1 – För mig har det alltid varit självklart att vara medlem i min yrkeskårs fackliga organisation, såväl för det kollektiva intresset som för mig som enskild yrkesverksam. Med många medlemmar får förbundet bättre möjlighet att påverka i viktiga frågor på en samhällsovergripande nivå, allt från att förhandla fram avtal, att försöka påverka psykologers villkor i arbetslivet – där det behövs göras en hel del – till att lyfta fram psykologin som ett viktigt och användbart kunskapsområde. För egen del tycker jag också att det är viktigt att veta att det finns möjlighet till ett individuellt stöd, om det någon gång skulle behövas.

2 – Tidningen är ett sätt att få ta del av vad andra psykologer gör inom olika yrkesområden och hur psykologin kan användas i olika sammanhang – inte bara i de traditionella områdena. Eftersom jag själv är väldigt intresserad av arbets- och organisationspsykologi blir jag extra intresserad av artiklar som lyfter fram hur psykologer arbetar inom detta fält eller hur psykologin kan tillämpas där. Men på det stora hela är det nog bredden som är det viktiga. Det är viktigt för kåren att visa att vi har stora möjligheter att tillämpa vår kunskap brett.

2009

Nu lanserar förbundet Psykologiguiden

Psykologiguiden

2011

Psykolog Tomas Tranströmer tilldelas Nobelpriset i litteratur.

2013

Ny ledning för förbundet: Ulrika Sharifi, Anders Wahlberg och Kerstin Twedmark.

► ligare, vilket leder till korrektare lönesättning.

Fackets roll är att utvärdera hur det går, att utveckla de områden som kan förbättras och bevaka så det inte blir en lönesättning som präglas av godtycklighet.

Många fackförbund har vikande medlemsanta i dag. Vad svarar du dem som anser att fackförbunden har spelat ut sin roll?

– Facket behövs och kommer alltid att behövas, det gör att anställningsvillkoren och lönerna generellt blir bättre. Medlemskapet fungerar som en garanti för att individens rättigheter tillvaratas, det ger inflytande och stöd samt fungerar även som en slags försäkring ifall den enskilde skulle hamna i konflikt med arbetsgivaren.

Som professionsförbund hör Psykologförbundet till de förbund som ökar mest av Saco-förbunden. Medlemskåren har vuxit till över 11 000 i dag. Hur ser du på anslutningsgraden till Psykologförbundet i framtiden?

– Det är oerhört viktigt med en hög anslutningsgrad. Om vi säger att vi företräder psykologerna måste vi kunna visa att vi också har en hög anslutningsgrad.

Det är viktigt att visa att professionsfrågor och fackliga frågor hänger ihop, anser Carl-Axel Holmberg:

– Bedriver vi ett bra fackligt arbete ökar förutsättningarna för att kunna utföra ett bra professionellt arbete och tvärtom.

Vilka utmaningar finns att hantera i dagens arbetsliv?

– En stor utmaning är gränslösheten mellan arbete och fritid. Det moderna arbetslivet skapar en flexibilitet som både ger möjligheter och problem. Det handlar om att själv kunna sätta gränser och att hitta en balansgång mellan friheten och tryggheten i exempelvis reglerad och oreglerad arbetstid. ●

CARIN WALDENSTRÖM

ENKÄT

1. Varför är du medlem i Psykologförbundet?

2. Vad betyder Psykologtidningen för dig?

Paul Zieftjens, psykolog vid Neuropsykiatriska behandlingsenheten i Borås, medlem sedan 2006:

1 – Jag är mån om mitt yrke och medveten om vad psykologer kan bidra med i samhället. Jag anser att det är viktigt att kunskap av och om psykologer sprids i samhället så allmänheten kan ta tillvara den på bästa sätt. För att kunna göra det behöver man en större organisation som kan sprida kunskap, men också kan bevaka för psykologer viktiga frågor. Så jag är medlem för att stödja synliggörandet av psykologisk kunskap, men också för att bidra till att det centralt bevakas viktiga psykologfrågor som psykologens arbetsmiljö, lön, specialistutbildningen etc.

2 – En rolig tidning som kort belyser de övergripande internationella psykologiska frågorna men också med mycket fokus på nationella psykologiska frågor och som erbjuder en inblick i hur kollegor arbetar.

Jag uppskattar också att det är ett ställe där man får riktad information om olika utbildningar och tjänster.

– Mitt starkaste minne är första tidningen jag fick och senaste numret som hade fokus på psykologer med utländsk examen.

Angelica Hörberg, psykologstudent och ordförande i Studeranderådet, SR:

1 – Jag är medlem i Psykologförbundet för att jag vill värna om min profession och tillsammans är vi starkare och kan se till att vår profession utvecklas i rätt riktning.

2 – *Psykologtidningen* ger mig insyn i psykologvärlden, håller mig uppdaterad om aktuella debatter och forskning. Skapar intresse för att utvecklas och lära mig mer.

– Mitt starkaste minne är "Hendebatten" och att resultatet av den har lett till att mer fokus läggs på hbtq-frågor. Att vara psykolog kräver att man blir bättre på hbtq-frågor och det är jätteviktigt att det uppmärksammas och att vi fortsätter arbeta aktivt med detta område.

